

Kelan valtuutettujen yleiskokous

Aika 17.4.2018 klo 16.00

Paikka Kansaneläkelaitos, Nordenskiöldinkatu 12, 5. krs

Läsnä	Valtuutettu Sari Sarkomaa	puheenjohtaja, 1 – 6 §, osittain 7 §
	Valtuutettu Outi Alanko-Kahiluoto	8 – 11 §, osittain 7 §
	Valtuutettu Ritva Elomaa	1 – 6 §, osittain 7 §
	Valtuutettu Niilo Keränen	1 – 11 §, puheenjohtaja 8 – 11 §, osittain 7 §
	Valtuutettu Anneli Kiljunen	
	Valtuutettu Jaana Laitinen-Pesola	
	Valtuutettu Anne Louhelainen	
	Valtuutettu Leena Meri	8 – 11 §, osittain 7 §
	Valtuutettu Kristiina Salonen	
	Varavaltuutettu Mari-Leena Talvitie	
	Valtuutettu Martti Talja	
	Pääjohtaja Elli Aaltonen	
	Johtaja Mikael Forss	
	Yksikön päällikkö Suvi Onninen	7 §
	Etuuspäällikkö Tuula Ahlgren	7 §
	Ryhmäpäällikkö Hannamaija Haiminen	7 §
	Hankinta-asiantuntija Tuulikki Karhu	7 §
	Ryhmäpäällikkö Marja-Leena Valkonen	7 §
	Yksikön päällikkö Ilona Autti-Rämö	7 §
	Lakiasiainpäällikkö Leena Uikkanen	sihteeri

1 § Kokouksen avaaminen

Puheenjohtaja Sari Sarkomaa avasi kokouksen.

2 § Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Todettiin kokous laillisesti koolle kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi (valtuutettujen johtosääntö 4 § ja 5 § 1 mom.).

3 § Asialistan hyväksyminenHyväksyttiin kokouksen asialista. *Liite 1.*

4 § Pöytäkirjan tarkastajan valitseminen

Pöytäkirjan tarkastajaksi valittiin valtuutettu Kristiina Salonen.

5 § Yleiskokous ja tarkastuskäynti Kelan Matinkylän ja Tapiolan toimistoihin elokuussa

Päätettiin, että Kelan valtuutetut tekevät tarkastuskäynnin Kelan Matinkylän ja Tapiolan toimistoihin 16.8.2018. Samassa yhteydessä pidetään valtuutettujen yleiskokous.

6 § Tilintarkastuspalveluiden tuottamista koskevan sopimuksen päivittäminen EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaiseksi

Valvontatilintarkastus kilpailutettiin vuonna 2016 valtuutettujen toimeksiannosta 1.1.2017 alkavalle sopimuskaudelle. Valtuutetut päättivät 4.10.2016 kokouksessa valita saatujen tarjousten vertailun ja pisteytyksen perusteella Kelan vuoden 2017 valvontatilintarkastuksen toimittajaksi BDO Audiator Oy:n. Sopimus on voimassa ensin 31.12.2018 asti, jonka jälkeen se jatkuu kalenterivuoden kestävin sopimuskausin toistaiseksi voimassa olevana.

EU:n yleistä tietosuoja-asetusta sovelletaan 25.5.2018 alkaen kaikissa EU:n jäsenmaissa. Tietosuoja-asetuksessa säädetään mm. siitä, mistä seikoista rekisterinpitäjän ja toimeksisaajan välisissä toimeksiantosopimuksissa on erityisesti sovittava.

BDO Audiator Oy käsittelee tehtävissään myös henkilötietoja. Siten Kelan ja BDO Audiator Oy:n välisen sopimuksen tulee täyttää EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen säännökset. Voimassa olevan sopimuksen sisältö ei kaikilta osin vastaa tietosuoja-asetuksessa säädettyjä ehtoja ja siten sopimus tulee päivittää. Sopimuksen päivitys voidaan tehdä ilman hankintamenettelyä.

Lakiasiainpäällikkö Leena Uikkanen kävi läpi sopimukseen tehtävät muutokset.

Sopimus on toimitettu etukäteen BDO Audiator Oy:lle ja he ovat sähköpostitse ilmoittaneet hyväksyvänsä sopimuksen muutokset. *Liite 2.*

Päätettiin hyväksyä Kelan ja BDO Audiator Oy:n välinen sopimus tilintarkastuspalvelujen tuottamisesta liitteen mukaisesti.

7 § Pääjohtajan katsaus

Pääjohtaja Elli Aaltonen kävi läpi etuuskien läpimenoaikatietoja. Tavoiteajat ovat ylittyneet maaliskuussa kuntoutuksessa, sairauspäivärahoissa ja vammaisetuuksissa. Perustoimeentulotuen keskimääräinen käsittelyaika viikolla 15 oli koko maassa 5,2 työpäivää ja kaikissa vakuutuspiireissä alle 7 työpäivän.

Puhelinpalvelun vastausprosentit ovat erittäin vaihtelevat ja liian alhaiset. Maaliskuussa 2018 kaikkien puheluiden vastausprosentti oli 35,0 %. Yhteyskeskukseen on tehty lisärekrytointeja, mutta se ei näy vielä tuloksissa.

Asiointimäärät palvelupisteissä pysyivät maaliskuussa 2018 samalla tasolla kuin helmikuussa. Keskimäärin asiointeja päivää kohti oli 9643.

Pääjohtaja kertoi myös toisen puolesta toimimisesta. Kelan etuusasioiden verkkoasiointipalvelussa huoltaja voi hakea alle 18-vuotiaan huollettavan puolesta vakuuttamista

ja eurooppalaista sairaanhoitokorttia. Yleinen edunvalvoja voi toimittaa edunvalvottavien toimeentulotuki- ja eläkkeensaajien asumistukihakemukset ja liitteet sähköisesti Kelaan. Omakanta-palvelussa huoltaja voi tällä hetkellä asioida alle 10-vuotiaan lapsensa puolesta. Kelan verkkoasiointipalvelussa tai Omakanta-palvelussa ei voi vielä hoitaa toisen puolesta asioita valtakirjaan perustuvan valtuutuksen pohjalta.

Toisen puolesta toimiminen laajenee vaiheittain osana verkkopalvelujen kehittämistä. Huoltajan mahdollisuus asioida lapsensa puolesta tulee etenemään ensimmäisenä ja sen jälkeen henkilöiden väliset valtuutukset sekä edunvalvojen asiointi. Tavoitteena on, että huoltaja tai valtuutettu voi hakea yleisimpiä etuuksia ja nähdä lapsen tai valtuuttajan etuus- ja asiointitietoja syksyyn 2020 mennessä.

Omakannassa tavoitteena on asiointi myös täysi-ikäisen henkilön puolesta. Lainsäädäntö ei toistaiseksi salli tätä, mutta tähän on esitetty muutoksia. Omakannan osalta tavoite valtakirja-asiointiin käyttöönnotolle on vuonna 2018 tai heti uuden lainsäädännön tultua voimaan.

Omakanta-palvelussa puolesta-asiointi tulee jatkossa mahdolliseksi myös 10 – 17 vuotiaiden huoltajille. Tämä vaatii kuitenkin muutoksia Kanta-palveluihin sekä terveydenhuollon potilastietojärjestelmiin. Tämän osalta tavoiteaikataulu on vuosi 2020.

Yksikön päällikkö Suvi Onninen kertoi etuuksien takaisinperinnästä. Kelan on perittävä liikaa maksamansa etuudet takaisin asiakkailta. Tämä perustuu lakiin. Takaisinperinnästä voidaan luopua kokonaan tai osittain ennen takaisinperintäpäätöksen antamista, jos se katsotaan kohtuulliseksi. Luopuminen perustuu kohtuusharkintaan, jossa otetaan huomioon mm. asiakkaan taloudellinen ja sosiaalinen asema. Perinnästä ei voida luopua, jos liikamaksu on johtunut etuuden saajan tai hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä. Takaisinperinnästä luovutaan aina vähäisten liikamaksujen osalta.

Liikaa maksetun etuuden takaisinperinnästä annetaan asiakkaalle aina valituskelpoinen päätös. Ennen takaisinperintäpäätöksen antamista asiakasta kuullaan. Kuulemisen yhteydessä asiakkaalle selvitetään liikamaksuun johtaneet seikat ja liikamaksun määrä. Asiakkaalla on mahdollisuus antaa vastineensa asiaan. Takaisinperintäpäätös voidaan antaa heti, kun etuudensaaja on vastannut kuulemiseen tai kuulemiseen varattu määräaika on kulunut umpeen.

Takaisinperintäpäätöksessä asiakkaalle kerrotaan mm. liikamaksun syy, liikamaksun kertymisaika, liikamaksun määrä, takaisinperittävä määrä ja takaisinmaksutavat. Takaisinperintää koskeva päätös voidaan panna täytäntöön heti, kun se on tullut lainvoimaiseksi. Asiakkaan tulee pääsääntöisesti maksaa liikamaksu kerralla. Jos asiakas ei pysty maksamaan liikamaksua kerralla, hän voi neuvotella osamaksusta Kelan kanssa. Jos asiakkaalla on maksussa joku etuus, voi Kela hoitaa velan perintää kuittaamalla tästä etuudesta. Viimesijaisena perintäkeinona käytetään ulosottoa.

Takaisinperintäsaatava vanhentuu 5 vuoden kuluttua lainvoimaiseksi tulleen takaisinperintäpäätöksen antamisesta. Vanhentumisen voi kuitenkin sitä ennen katkaista, jolloin katkaisusta alkaa kulua uusi 5 vuoden vanhentumisaika. Ulosottokaaren mukaan luonnollisen henkilön velka vanhentuu lopullisesti 15 vuoden kuluttua.

Takaisinperintäpäätöksen antamisen jälkeen perimisestä voidaan tapauskohtaisen harkinnan jälkeen luopua. Sen edellytyksenä on, että toistuvat perintätoimenpiteet ovat osoittautuneet tuloksettomiksi ja on todennäköistä, että saatavaa ei velallisen taloudellisen tilanteen vuoksi saada jatkossakaan perittyä. Perinnästä voidaan luopua myös sillä perusteella, että perinnän jatkamisesta aiheutuisi jäljellä olevan saatavan määrään nähden kohtuuttomat perintäkustannukset. Jos perinnästä luovutaan Kelan aloitteesta, asiakkaalle ilmoitetaan luopumisesta kirjeellä. Jos asiakas on vaatinut takaisinperinnästä luopumista, asiakkaalle annetaan luopumisesta tai vaatimuksen hylkäämisestä

perusteltu päätös valitusosoituksin. Päätöksestä valittaminen ei estä saatavan perinnän jatkamista.

Toimeentulotukea saavien asiakkaiden taloudellinen tilanne on lähtökohtaisesti sellainen, että takaisinperinnästä luopumista koskevat edellytykset täyttyvät. Jos liikaa maksettu etuus kuitenkin päätetään periä takaisin, perintä suoritetaan samalla tavalla kuin muiltakin asiakkailta. Toimeentulotukiasiakkaiden perintäasioissa ainut poikkeus on kuittausmenettely. Asiakas ei voi maksaa velkaansa siten, että hänelle maksussa olevasta etuudesta kuitattaisiin. Kela ei aloita tai jatka kuittausta maksussa olevasta etuudesta, jos asiakas saa toimeentulotukea.

Etuuspäällikkö Tuula Ahlgren ja hankinta-asiantuntija Tuulikki Karhu kertoivat kuntoutuksen hankinnoista. Hankintalain tavoitteena on tehostaa julkisten varojen käyttöä. Hankintalain mukaan hankintayksiköiden on pyrittävä järjestämään hankintatoimintansa siten, että hankintoja voidaan toteuttaa mahdollisimman taloudellisesti, laadukkaasti ja suunnitelmallisesti olemassa olevat kilpailuolosuhteet hyväksi käyttäen eli yleisimmin avoimella tarjouskilpailulla. Vuoden 2018 kuntoutushankinnoissa valintaperusteena on kokonaistaloudellinen edullisuus. Yksilöterapioiden hinnan painoarvo on 80 % ja laadun 20 %. Ryhmäterapioiden käytetään käänteistä kilpailutusta eli Kela on määritellyt hinnat ja laadun painoarvo on 100 %. Kursseissa ja moniammatillisissa yksilöjaksoissa haetaan Kelan kannalta halvinta vaihtoehtoa eli hinnan painoarvo on 100 %.

Tällä hetkellä on käynnissä vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen terapiahankinnat. Hankittavia palveluita ovat yksilöterapiat ja ryhmäterapiat. Kilpailutuksen ollessa kesken Kela ei voi kommentoida sitä. Tarjoajilla on mahdollisuus esittää tarjouskilpailua ja tarjousten tekemistä koskevia kysymyksiä tarjouspyynnöissä kuvatulla tavalla. Tarjouskilpailussa esitetyt kysymykset ja niihin annetut vastaukset julkaistaan sähköisessä järjestelmässä ja ne ovat kaikkien tarjouskilpailuun rekisteröityneiden tarjoajien nähtävillä.

Vaikka käynnissä olevan hankinnan osalta laadun painoarvo on edellisestä kilpailutuksesta poiketen 20 %, on uuden palvelukuvauksen laatuvaatimuksia nostettu ja siten laadun merkitys ei tule pieneneään. Valintaperusteena ei ole halvin hinta, vaan laatu on valintaan vaikuttava tekijä.

Tarjouskilpailuissa aiemmilla kierroksilla on hylätty hinta-laatusuhteella erittäin vähän tarjoajia. Siten hintataso on noussut tarjouskilpailusta toiseen. Tämä puolestaan on johtanut palvelun kokonaiskustannusten suureen kasvuun. Vuosina 2010 – 2017 terapiakustannukset kasvoivat noin 100 %, kun saajien lukumäärä kasvoi samaan aikaan noin 50 %. Uusien linjausten avulla pyritään hillitsemään kustannuksia ja lisäämään kilpailua.

Vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen ryhmäterapioiden Kela ottaa ensimmäisen kerran käyttöön käänteisen kilpailutuksen. Perusteluna tähän on mm. se, että ryhmäterapioiden hankinnan volyyymi sopii uuden hankintamenettelyn käyttöönottoon ja ryhmäterapioiden tarjoajien määrä on pienempi, joten kaikille alueille ei ole odotettavissa kilpailua.

Jatkossa on tarkoitus siirtyä kilpailuttamisesta rekisteröitymismenettelyyn. Kriteerit täyttävät toimijat hyväksytään Kelan kuntoutuksen palveluntuottajiksi. Tavoitteena on toistaiseksi voimassa olevat sopimukset. Rekisteröitymismenettely on hankintalain ja kuntoutuslain osalta laillinen, mutta lait eivät tue riittävästi uuden menettelyn käyttöönottoa. Siten Kelan kuntoutuslakia tulee muuttaa. Valmistelu on käynnistetty STM:n kanssa.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on ratkaisussaan EOAK/6486/2017 kritisoinut Kelan toimeentulotukikäytäntöä lääkevalmisteiden tarpeellisuuden arvioimisen osalta. Hän katsoo mm., että Kelan menettely saattaa vaarantaa hoidon jatkuvuuden ja asiakkaiden oikeuden riittäviin terveyspalveluihin.

Ryhmäpäällikkö Marja-Leena Valkonen ja yksikön päällikkö Ilona Autti-Rämö kertoivat Kelan käytännöstä ja apulaisoikeusasiamiehen ratkaisun johdosta käytäntöön tehtävistä muutoksista.

Kelassa on käytetty ilmaisua ”tarpeellinen ja välttämätön”, arvioinnissa on kuitenkin painottunut lääkevalmisteen tarpeellisuus asiakkaalle ja yksilöllinen tarvearviointi. Kela ei ole puuttunut lääkäreiden lääkkeiden määräämiseen, vaan kyse on ollut lääkevalmisteen tarpeellisuuden arvioimisesta toimeentulotuen terveydenhuoltomenona esimerkiksi silloin, kun asiakkaalla on ollut useita reseptejä samaa lääkevalmistetta varten tai ei ole todettu sairautta, jota lääkevalmisteella ilmoitetaan hoidettavan.

Kelassa on toimeenpanossa otettu huomioon lääkehoidon jatkuvuus: asiakkaalle on myönnetty maksusitoumus kuulemisen tai lisäselvityksen vaatimalle ajalle. Kelassa arvioidaan aina lisäselvityksen pyytämisen tarpeellisuus yksilöllisesti sen mukaan, mitä selvityksiä asiakas on jo mahdollisesti toimittanut ja mitä asiakirjoja Kelassa on. Kelan antamat määräajat ovat vaihdelleet kahdesta viikosta kuukauteen ja tarvittaessa määräaikaa on pidennetty.

Joissakin tilanteissa Kelassa on päädytty tarpeellisuusarvioinnin osalta toiseen lopputulokseen kuin asiakasta hoitava lääkäri. Tällöin Kelassa on ollut kattavammat tiedot kuin hoitavalla lääkärillä.

Kelassa arvioidaan ensisijaisen etuuden mahdollisuus, jos haettu lääke on erityiskorvattava.

Apulaisoikeusasiamiehen päätöksen jälkeen Kela on poistanut sanan ”välttämätön” fraaseista, kirjepohjista ja päätösten perusteluista. Lisäselvitykselle annettava määräaika on pidennetty kahdesta viikosta kuukauteen. Asiaa on käsitelty 11.4.2018 STM:n kanssa. Kela julkaisi 12.4.2018 tiedotteen ”Toimeentulotukea voi saada hoidon kannalta tarpeellisiin lääkkeisiin”.

Kelan tulee ilmoittaa 18.5.2018 mennessä apulaisoikeusasiamiehelle tehdyistä toimenpiteistä. Kela tulee täsmentämään ohjeistustaan mm. lisäselvityksen pyytämisen ja korvausoikeuden arvioimisen osalta. Lisäksi lain muutostarpeet arvioidaan.

Valtuutetut esittivät täsmentäviä kysymyksiä esityksistä saamiensa palautteiden pohjalta. Kilpailutuksista on tullut palautetta valtuutetuille erittäin paljon.

Varapuheenjohtaja Niilo Keränen ryhtyi johtamaan puhetta.

Käytiin keskustelu, jossa vastattiin kysymyksiin. Pääjohtaja totesi, että puhelinpalvelussa on paljon kuukausittaista vaihtelua. Loppukuu on yleensä ruuhkaisinta aikaa. Asiakkaat kysyvät neuvoja hakumenettelystä ja hakemuksen ollessa vireillä kysellään, milloin päätös on odotettavissa. Myös työttömyysturvan aktiivimallin vaikutus näkyy puhelinpalvelussa. Takaisinsoittomenettely auttaa ruuhkatilanteissa. Lisäresurssia on kohdennettu nimenomaan puhelinpalveluun. Kela ei peri puheluista mitään maksua, mutta asiakkaat joutuvat maksamaan Kelalle soitetuista puheluista operaattorin perimän maksun.

Mikäli etuuden liikamaksu johtuu Kelasta, otetaan se huomioon kohtuullistamisharkinnassa. Se ei kuitenkaan yksin riitä perusteeksi takaisinperinnästä luopumiselle kokonaan.

Toimeentulotuen asiakkaista suurin osa saa lääkkeensä maksusitoumuksella eikä lisäselvityksiä tarvita. Tämä koskee kaikkia sairausvakuutuslain mukaan korvattavia lääkkeitä sekä niitä ei-korvattavia lääkevalmisteita, joiden hinta on alle 200 euroa/valmiste. Koska toimeentulotukilaki lähtee siitä, että vain tarpeelliset lääkkeet korvataan, lisäselvityksen avulla varmistetaan, että lääke on hyvän hoitokäytännön mukainen ja hoidon

kannalta tarpeellinen. Kelan menettelystä on keskusteltu STM:n kanssa.

Alle 16-vuotias lapsi voi saada lääkinnällisenä kuntoutuksena Kelalta kuntouspsykoterapiaa.

Kuntoutuksen hankinnassa tavoitteena on nykyisen laadun säilyminen. Minimivaatimukset ovat nousseet niin paljon, että laadun painoarvon pienentymisestä huolimatta nykyinen laatuvaatimus säilyy. Palvelukuvauksessa laatu on kuvattu tarkkaan ja toistuviin puutteisiin on mahdollisuus puuttua.

Kela tarvitsee etuushakemusten ratkaisemista varten ajantasaista tietoa. Samaa tietoa ei kysytä uudelleen, jos asiakkaan elämäntilanteessa ei ole tullut muutoksia.

Kela järjestää ratsastusterapiaa vaativana lääkinnällisenä kuntoutuksena (fysioterapia ja toimintaterapia). Palveluntuottajista on pulaa ja siksi asiakasmäärät eivät ole kasvaneet.

Merkittiin katsaus tiedoksi. *Liite 3.*

8 § Eduskunnan kirjelmä EK 3/2018 vp Kelan valtuutettujen vuoden 2016 toimintakertomuksesta

Merkittiin tiedoksi eduskunnan sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 3/2018 vp Kelan valtuutettujen toimintakertomuksesta vuodelta 2016. Mietintö on hyväksytty päätösehdotuksen mukaisesti eduskunnan täysistunnossa 7.3.2018.

9 § Tiedoksi merkittävät asiat

Merkittiin tiedoksi Kelan hallituksen pöytäkirjat 1 – 2/2018.

11 § Muut esille otettavat asiat

Valtuutettujen asettama työryhmä on toivonut tapaamista valtuutettujen työvaliokunnan kanssa, sen vuoksi järjestetään ylimääräinen työvaliokunnan kokous 2.5.2018 klo 15.00 eduskunnassa.

12 § Kokouksen päättäminen

Valtuutettujen varapuheenjohtaja Niilo Keränen päätti puheenjohtajana kokouksen.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Leena Uikkanen
sihteeri

Tarkastettu

Sari Sarkomaa
puheenjohtaja, 1 – 6 §, osittain 7 §

Niilo Keränen
puheenjohtaja, 8 – 11 §, osittain 7 §

Kristiina Salonen
valtuutettu, pöytäkirjan tarkastaja